

Correctievoorschrift HAVO

2007

tijdvak 1

economie 1

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de *Regeling beoordeling centraal examen* vastgesteld (CEVO-02-806 van 17 juni 2002 en bekendgemaakt in Uitleg Gele katern nr 18 van 31 juli 2002).

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door de CEVO.

- 4 De examiner en de gecommitteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-regeling van toepassing:

- 1 De examiner vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examiner en door de gecommitteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
  - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
  - 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, hoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.
  - 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.

- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 58 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:

Voor rekenfouten worden geen punten afgetrokken. Wanneer echter de kandidaat bij een berekening kennelijk verzuimd heeft door schatting controle op het antwoord uit te oefenen, wordt voor deze fouten één punt afgetrokken tot een maximum van drie punten voor het hele examen.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opmerking

Algemene regel 3.6 is ook van toepassing als gevraagd wordt een gegeven antwoord toe te lichten, te beschrijven en dergelijke.

Opgave 1

1 maximumscore 2

ja

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

- stijging benzineprijs: $\frac{1,27 - 1,21}{1,21} \times 100\% = 5,0\%$ 1
- inflatie: $\frac{120,5 - 116,4}{116,4} \times 100\% = 3,5\%$ 1

Opmerking

Een andere juiste manier van afronden ook goed rekenen.

2 maximumscore 2

nee

Een voorbeeld van een juiste verklaring is:

Een verklaring waaruit blijkt dat de wegingsfactoren betrekking hebben op het aandeel in de bestedingen (in het basisjaar) en niet op de omvang van de bestedingen.

3 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$$0,045 \times 5,0 = 0,23$$

Opmerkingen

- Voor het antwoord: $4,5 \times 5,0 = 22,5 \rightarrow 23$ één punt in mindering brengen.
- Een andere juiste manier van afronden ook goed rekenen.

Opgave 2

4 maximumscore 2

bij (1) nominale

bij (2) gelijk blijven

bij (3) prijscompensatie

Opmerking

Voor elke fout één punt in mindering brengen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

- 5 maximumscore 2**
 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
 Een antwoord waaruit blijkt dat klanten zullen weglopen naar de concurrenten als die hun prijzen niet (hoeven te) verhogen.
- 6 maximumscore 2**
 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
 Een antwoord waaruit blijkt dat de exportvraag al stagneert en een prijsverhoging nog meer stagnatie kan betekenen.
- 7 maximumscore 1**
 minder dan 2,5

Opgave 3

- 8 maximumscore 2**
 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
 Een antwoord waaruit blijkt dat groei van de Amerikaanse import betekent dat er meer afzetmogelijkheden voor andere landen ontstaan.
- 9 maximumscore 2**
 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
 Een antwoord waaruit blijkt dat bij een Amerikaans handelstekort het aanbod van dollars (op de valutamarkt) groter is dan de vraag naar dollars.
- 10 maximumscore 2**
 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
 Een antwoord waaruit blijkt dat buitenlandse producten voor Amerikanen minder aantrekkelijk worden doordat die voor hen bij een dalende dollarkoers duurder worden.

Opgave 4

- 11 maximumscore 3**
 uitspraak 1 onjuist
 uitspraak 2 juist
 uitspraak 3 juist
 uitspraak 4 onjuist

Opmerking

Voor elke fout één punt in mindering brengen.

- 12 maximumscore 2**
 Een voorbeeld van een juiste berekening is:
 $(0,08 - 0,03) \times \text{€ } 10 \text{ miljard} = \text{€ } 500 \text{ miljoen}$

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 5

---

13 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:
 $0,40 \times \text{€ } 2 \text{ miljard} \times 1,005 = \text{€ } 804 \text{ miljoen}$

14 maximumscore 2

uitspraak 3

Opmerking

Uitsluitend 2 of 0 punten toekennen.

15 maximumscore 1

prijnsbeleid en productbeleid

Opmerkingen

- *Voor elk ontbrekend instrument één punt in mindering brengen.*
- *Voor elk ten onrechte genoemd instrument één punt in mindering brengen.*

16 maximumscore 2

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- Een antwoord waaruit blijkt dat kleine (buurt)supermarkten de concurrentie niet aankunnen en verdwijnen waardoor bepaalde groepen consumenten zoals bejaarden in de problemen komen.
- Een antwoord waaruit blijkt dat een aantal supermarktketens de concurrentie niet aankan en uit de markt verdwijnt waardoor de concurrentie afneemt en de prijzen weer kunnen gaan stijgen.

Opgave 6

---

17 maximumscore 3

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

- werkgelegenheid in personen: $80 + 40 + 20 = 140$ 1
- werkgelegenheid in arbeidsjaren: $80 + 40 \times 0,75 + 20 \times 0,25 = 115$ 1
- p/a-ratio: $\frac{140}{115} = 1,22$ 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

18 maximumscore 3

- bij (1) afgenomen
- bij (2) krapper
- bij (3) structuur
- bij (4) 8.400.000

Opmerking

Voor elke fout één punt in mindering brengen.

19 maximumscore 2

a - d - e - c - b - f

Opmerking

Uitsluitend 2 of 0 punten toekennen.

Opgave 7

---

20 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat de vraag niet volkomen prijsinelastisch is / aanbidders de heffing niet volledig doorberekenen.

21 maximumscore 2

afnemen

- Uit de verklaring moet blijken dat er minder sms-berichten worden verstuurd 1
- tegen een lagere prijs exclusief de heffing 1

Opmerking

Ook goed rekenen als de verklaring is gegeven met een berekening.

22 maximumscore 2

- uitspraak 1 onjuist
- uitspraak 2 juist

Opgave 8

---

23 maximumscore 1

- verlaging van de WW-premie
- verhoging van de algemene heffingskorting

Opmerkingen

- *Voor elke ontbrekende maatregel één punt in mindering brengen.*
- *Voor elke ten onrechte genoemde maatregel één punt in mindering brengen.*

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

24 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat de genoemde maatregelen leiden tot lagere belastingontvangsten maar dat de economische groei gepaard gaat met zodanig hogere inkomens / bestedingen dat de belastingontvangsten in grotere mate toenemen.

25 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

- nettosalaris 2006: $\text{€ } 34.000 \times 1,01 \times 0,72 = \text{€ } 24.724,80$ 1
- procentuele stijging: $\frac{\text{€ } 24.724,80 - \text{€ } 24.140}{\text{€ } 24.140} \times 100\% = 2,4\%$ 1

Opmerking

Een andere juiste manier van afronden ook goed rekenen.

26 maximumscore 1

hoger

Uit de verklaring moet blijken dat de procentuele stijging van het nettosalaris groter is dan de inflatie.

Opgave 9

---

27 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$$\text{€ } 20 + \frac{25.000 \times 20 \times \text{€ } 0,50 + \text{€ } 250.000}{25.000 \times 20} = \text{€ } 21$$

28 maximumscore 2

grafiek 4

Opmerking

Uitsluitend 2 of 0 punten toekennen.

29 maximumscore 1

ja

Een voorbeeld van een juiste verklaring is:

Een verklaring waaruit blijkt dat maatschappelijke kosten bedrijfskosten worden.

30 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat de toename van de welvaart door de afgenomen negatieve effecten volgens de burgemeester groter is dan / volgens het gemeenteraadslid kleiner is dan de afname van de welvaart van de mensen die voor voetbal extra moeten gaan betalen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per school in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 25 mei naar Cito.